

Stichting NIOC en de NIOC kennisbank

Stichting NIOC (www.nioc.nl) stelt zich conform zijn statuten tot doel: het realiseren van congressen over informatica onderwijs en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords.

De stichting NIOC neemt de archivering van de resultaten van de congressen voor zijn rekening. De website www.nioc.nl ontsluit onder "Eerdere congressen" de gearchiveerde websites van eerdere congressen. De vele afzonderlijke congresbijdragen zijn opgenomen in een kennisbank die via dezelfde website onder "NIOC kennisbank" ontsloten wordt.

Op dit moment bevat de NIOC kennisbank alle bijdragen, incl. die van het laatste congres (NIOC2025, gehouden op donderdag 27 maart 2025 jl. en georganiseerd door Hogeschool Windesheim). Bij elkaar zo'n 1500 bijdragen!

We roepen je op, na het lezen van het document dat door jou is gedownload, de auteur(s) feedback te geven. Dit kan door je te registreren als gebruiker van de NIOC kennisbank. Na registratie krijg je bericht hoe in te loggen op de NIOC kennisbank.

Het eerstvolgende NIOC vindt plaats op 18 maart 2027 in Arnhem en wordt georganiseerd door HAN University of Applied Sciences.

Reacties over de NIOC kennisbank en de inhoud daarvan kun je richten aan de beheerder:

R. Smedinga kennisbank@nioc.nl.

Vermeld bij reacties jouw naam en telefoonnummer voor nader contact.

Doelgroepenmethode

G.W. van der Burg
Stichting Vrouwen en Informatica

Inleiding

Om snel en gericht te kunnen inspelen op veranderingen in organisaties en informatica en om rekening te kunnen houden met de wensen en mogelijkheden van individuele personen in die organisaties, is een cursus-opzet en -aanpak die zich richt op de doelgroep(en) een zinvolle, effectieve en efficiënte methode.

Vrouwen en Informatica werkt al meer dan tien jaar op deze manier en heeft zodoende de nodige expertise op dit gebied opgebouwd. Informatie over deze manier van werken willen wij graag aan geïnteresseerden doorgeven.

Kern

Het eerste contact met een 'klant' is gewoonlijk een vraag. De vraag vormt dan ook de instap voor de doelgroepen-methode. Het probleem dat wordt voorgelegd, kan variëren van heel open ('Automatiseren moet, maar geldt dat ook voor mij?') tot nauw omschreven ('Ik wil leren werken met Windows').

Hoe specifiek de vraag ook wordt geformuleerd, er kan altijd een vraag achter de vraag zitten. Derhalve is het in alle gevallen belangrijk goed te luisteren en zo nodig nader in te gaan op wat er wordt gevraagd, door wie en voor wie. Zo mogelijk wordt een gesprek gevoerd met de doelgroep of een delegatie daarvan.

Op grond van een analyse van de vraag en een profiel-beschrijving van de doelgroep(en) kunnen doelstellingen voor een opleiding, cursus, advies of enige andere overdrachtsvorm worden geformuleerd. Hierbij wordt tevens al iets aangegeven van de inhoud, werkwijze en materiaal. Daarna vindt terugkoppeling plaats naar de doelgroep en de 'klant' (als die twee niet samenvallen).

Eén bepaalde doelstelling wordt echter altijd meegenomen bij iedere informatie-overdracht, een doelstelling die aangeduid kan worden met de term 'onafhankelijkheid' of 'mondigheid'. Kortweg gezegd houdt dat in: geen 'knoppencursussen' geven, maar inzicht verschaffen in het onderwerp, zodat cursisten er zelf mee verder kunnen.

Het gaat dan om het ontwikkelen van een houding, waarbij mensen actief kunnen nadenken over en inspelen op ontwikkelingen binnen de organisatie en de informatica-toepassingen, en werkzaamheden kunnen 'vertalen' naar hulpmiddelen (lees: toepassingsprogrammatuur).

Een 'WP-cursus' kan voor het gemak wel als zodanig worden aangeduid, maar het gaat dan om een cursus 'leren tekstverwerken met behulp van WordPerfect' (of andere tekstverwerkingsprogrammatuur).

De programmatuur is dan het middel en niet, alleen, het doel.

Een voorbeeld: Mensen niet alleen leren hoe je kolommen maakt in WordPerfect, maar ook aan de hand van een voorbeeld-document laten herkennen dat er met een bepaald type kolommen is gewerkt, en een beslissing om met kolommen te werken laten beargumenteren.

Een ander aandachtspunt is dat behalve kennis en inzicht (cognitie) vaardigheden een belangrijke plaats in de overdracht krijgen. Als het om computerapparatuur en -programmatuur gaat, willen mensen er gewoonlijk iets mee kunnen doen. Het gaat immers veelal om middelen die worden gebruikt om een bepaald doel mee te bereiken. Bij deze manier van werken wordt dat ook zo gepresenteerd en de werkvormen voor de overdracht sluiten daar bij aan. Dat betekent dat er wordt gestreefd naar een gelijke verdeling van theorie (concepten) en praktijk achter of met de computer (doen), in korte concentrische cycli.

Uitgangspunt bij deze methode zijn de mensen; mensen gebruiken middelen in een bepaalde omgeving om een bepaald doel te bereiken. De methode is er op gericht om van gebruikers actieve gebruikers te maken.

In organisaties is meestal niet een zodanig kennisniveau van de middelen die er zijn, dat mensen er optimaal gebruik van maken. Ook komt het voor dat de mensen die die kennis wel hebben, die niet (voldoende) kunnen overdragen aan 'beginners'. Ook dan worden de middelen niet optimaal benut, zodat de automatisering 'achter blijft' bij de verwachtingen. Daar kan de doelgroepen-methode uitkomst bieden.

Een belangrijk aandachtspunt van de methode is de voortdurende evaluatie. Met een analyse van de vraag en een profiel van de vrager is de beginsituatie bepaald, op grond waarvan de informatie-overdracht wordt opgezet en ingevuld, maar dat biedt nog geen garantie voor het welslagen. Tijdens 'de rit' wordt daarom steeds in de gaten gehouden, of het proces van de overdracht nog beantwoordt aan de verwachtingen. Na afloop wordt 'het produkt' van de overdracht geëvalueerd, ten behoeve van alle belanghebbenden.

Behalve veel goede kanten heeft de methode ook wat nadelen. De mate van flexibiliteit is heel hoog, een voordeel, maar dat stelt wel de nodige eisen aan degene(n) die de overdracht verzorgt (verzorgen), de omgeving waarin en de middelen waarmee dat gebeurt.

Behalve 'flexibiliteitsintensief' is de methode ook erg tijdsintensief.

Maar, kosten en baten afwegend, heeft de methode voor alle betrokkenen tenslotte toch zoveel rendement, dat wij hem graag willen aanbevelen.

Slot

Conclusie: Alleen met de doelgroepenmethode is het mogelijk zinvolle, effectieve en efficiënte cursussen te geven, omdat deze inspeelt op de **organisatie** (concrete situatie en omstandigheden), de **individuen** en de (ontwikkelingen in) **informatica**.

De 'doelgroepen-route' werd beschreven aan de hand van:

- de vraag, probleemstelling
- een profielbeschrijving en doelstelling
- terugkoppeling
- bepaling van inhoud, werkvormen, materiaal
- uitvoering
- evaluatie.

Deze aspecten werden geplaatst in de samenhang van de verschillende invalshoeken:

- organisatie
- individuele personen
- functies
- informatica-toepassingen.

En wel om:

- het gevaar van 'knoppencursussen' te voorkomen
- de relatie met de werkplek en werkzaamheden te bewerkstelligen
- zicht op toepassingen in de eigen praktijk te bevorderen
- het leren van volwassenen serieus te nemen en gebruik te maken van de aanwezige kennis, kunde en inzichten
- niet over de hoofden heen' cursus te geven, maar met, voor en door de doelgroep!